

การอนุรักษ์ดินและน้ำป้องกันการชะล้างพังทลายของดินที่ลุ่ม-ที่ดอน-ที่สูง

กรมพัฒนาที่ดิน มีภารกิจและความรับผิดชอบโดยตรงในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ที่ดินของชาติ ได้ทำการศึกษาทดสอบและเปรียบเทียบ เพื่อหาระบบและวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาใช้ในบ้านเรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมา ตลอดระยะเวลา ๕๑ ปี ที่ดำเนินการมา กรมพัฒนาที่ดินได้ศึกษาวิจัย คัดเลือกและพัฒนาาระบบวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา การใช้ที่ดิน สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอด จนปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่า กรมพัฒนาที่ดินได้พบระบบและวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

คำนิยามของ ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ คือ “การผสมผสานวิธีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รวมทั้งวิธีการเก็บกักน้ำและความชุ่มชื้นไว้ในพื้นที่ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนนาน”

เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์ดินและน้ำ
กับพื้นที่ที่ถูกชะล้างพังทลาย

ปัจจุบัน งานด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้มีการนำมาตรการทั้งวิธีกลและวิธีพืชมาใช้โดย มาตรการและวิธีการที่ใช้แตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาของพื้นที่ เช่น พื้นที่สูงที่มีความลาดชันระดับต่างๆ เกิด ปัญหาหน้าดินถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียธาตุอาหารพืช และไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ กรมพัฒนาที่ดินได้นำ มาตรการทั้งวิธีกล เช่น การทำขั้นบันไดดิน คูรับน้ำขอบเขา คันดิน ฝายชะลอน้ำ และวิธีพืช เช่น การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับส่งเสริมการปลูกพืชเชิงอนุรักษ์แบบผสมผสาน รวมถึงการเขตกรรม เช่น การไถพรวนน้อยครั้ง หรือไม่ไถพรวน สามารถลดการสูญเสียน้ำดิน ลดการสูญเสียดูอาหารพืช และเก็บกักน้ำได้ดีขึ้น มีการจัดการน้ำที่เหมาะสม และนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยปลูกร่วมกับ มาตรการวิธีกล

ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่กรมพัฒนาที่ดินได้พัฒนาและใช้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน จำแนกไว้เป็น ๓ ระบบ คือ ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่สูง ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่ดอน และระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในที่ราบลุ่ม คือ

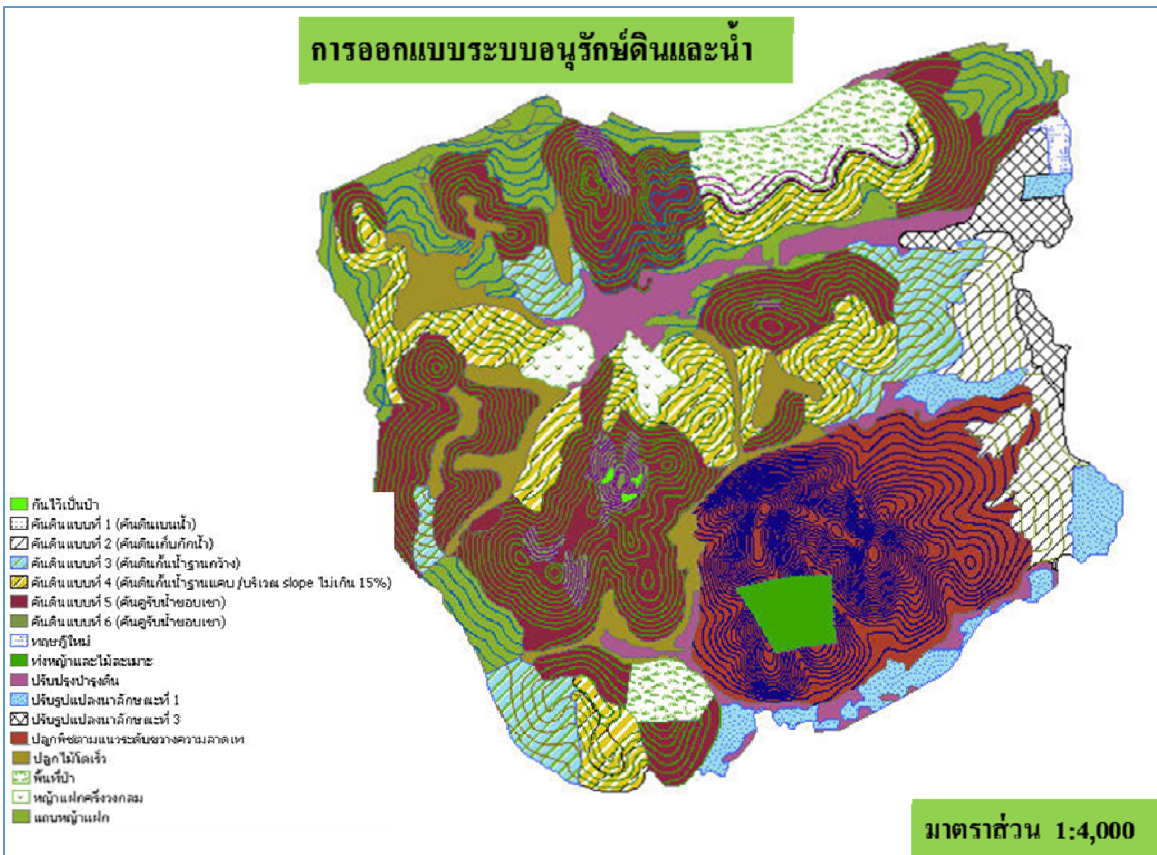
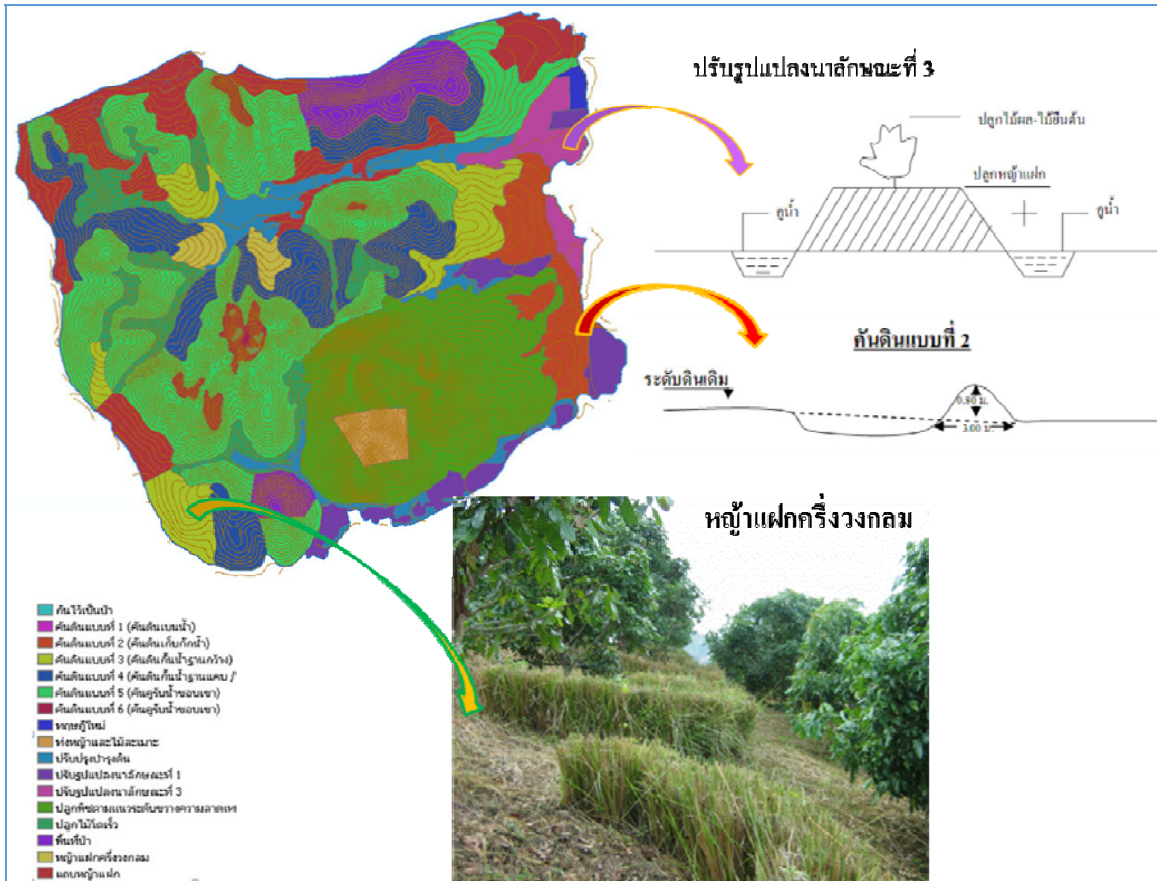
๑. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่สูง ที่สูงคือ พื้นที่ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๕๐๐ เมตรขึ้นไป หรือมีความลาดเทมากกว่าร้อยละ ๑๕ ส่วนมากเป็นพื้นที่ต้นน้ำ เป็นที่ป่า หรือพื้นที่ที่กรมพัฒนาที่ดินจำแนกเป็น SLOPE COMPLEX

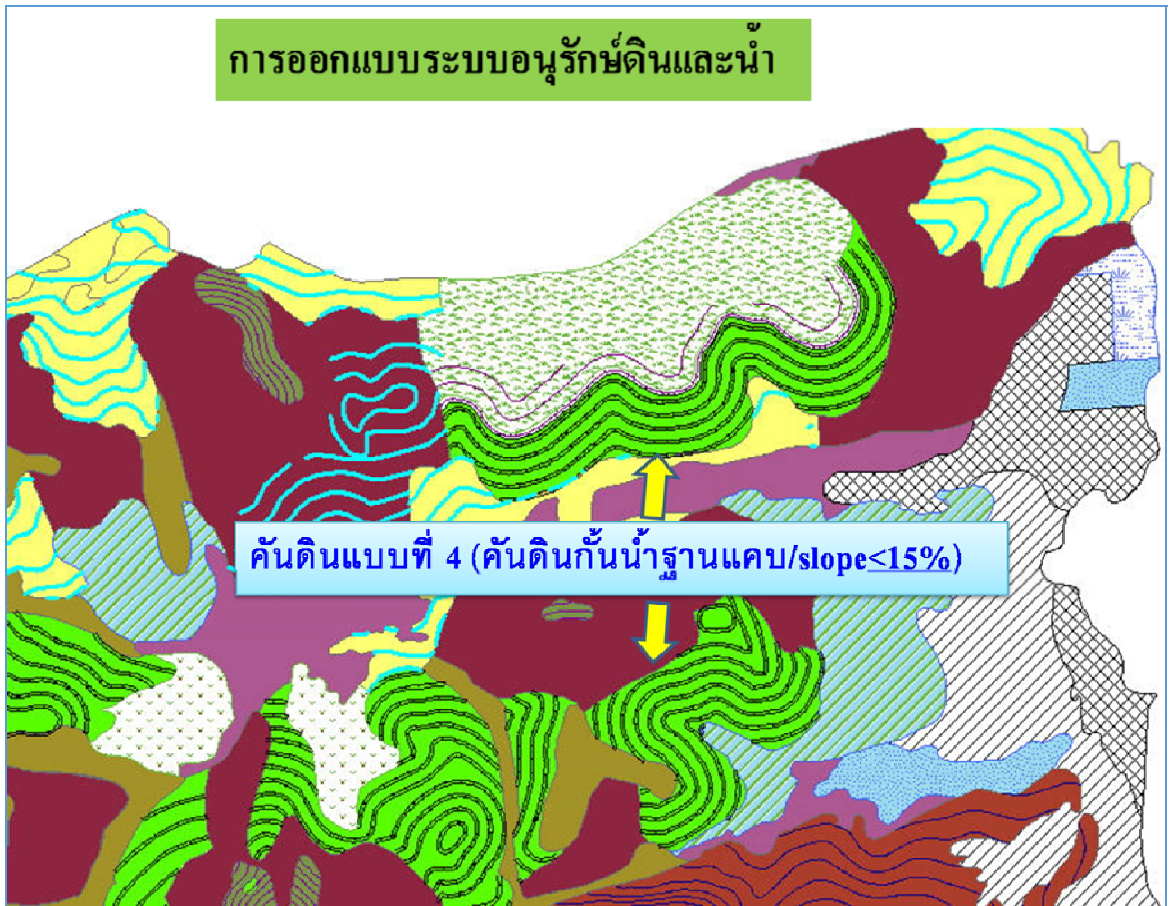
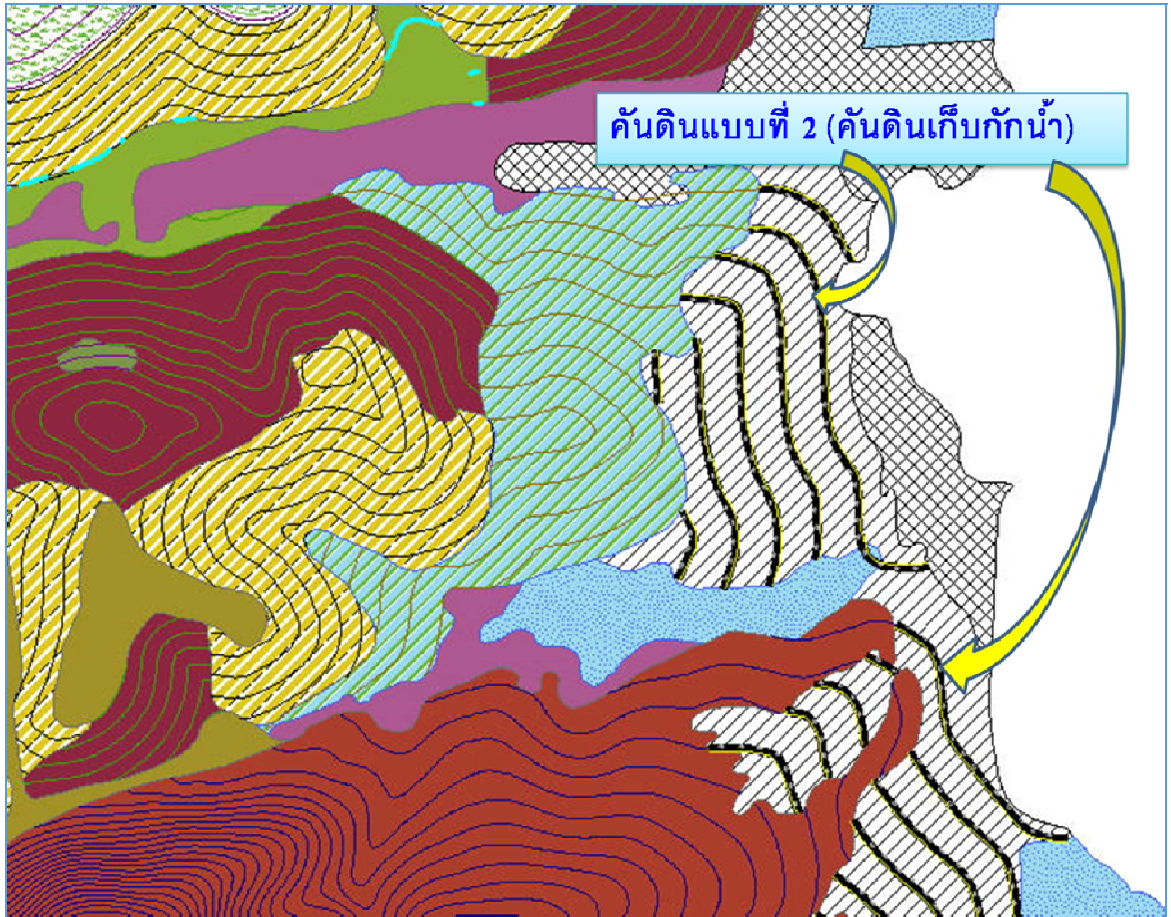
๒. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่ดอน คือพื้นที่ลาดเชิงเขา มีระดับความสูงต่ำกว่า ๕๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล หรือมีความลาดเทตั้งแต่ร้อยละ ๓-๑๕ ส่วนมากใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

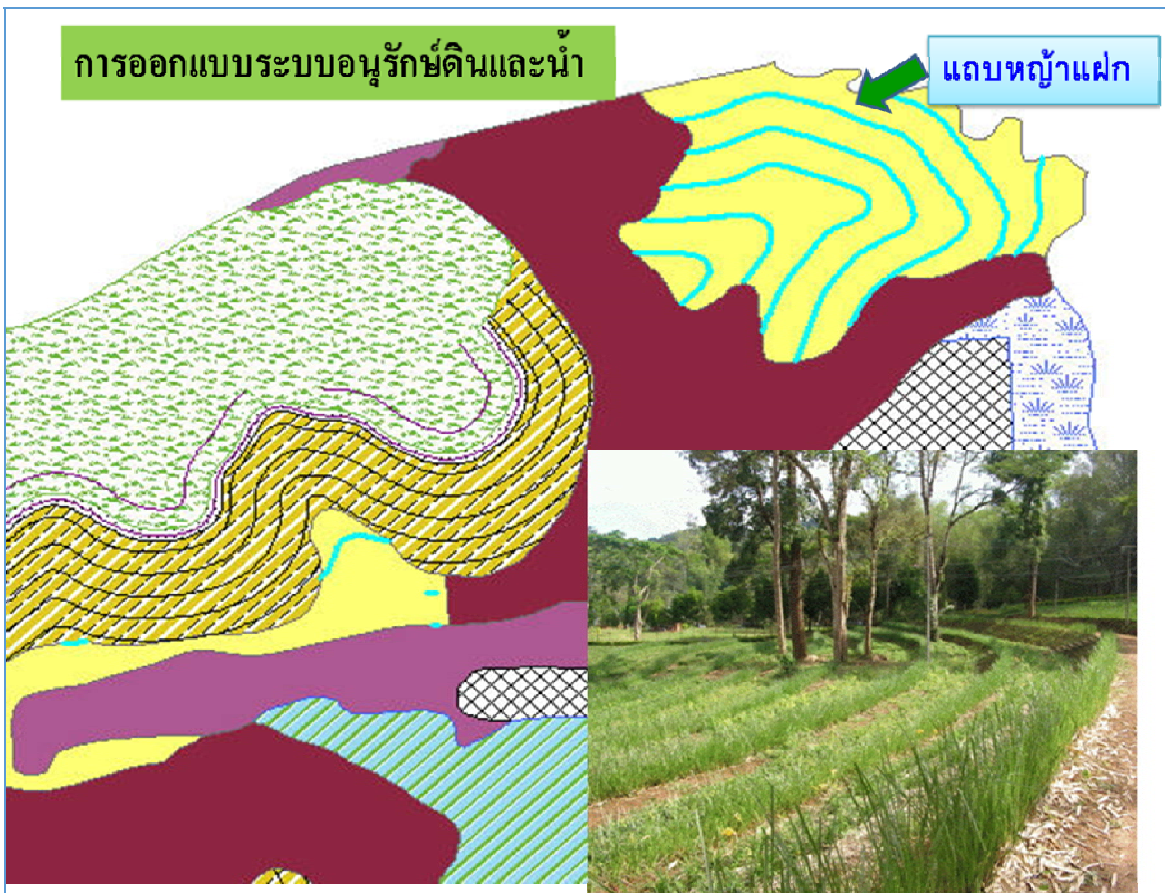
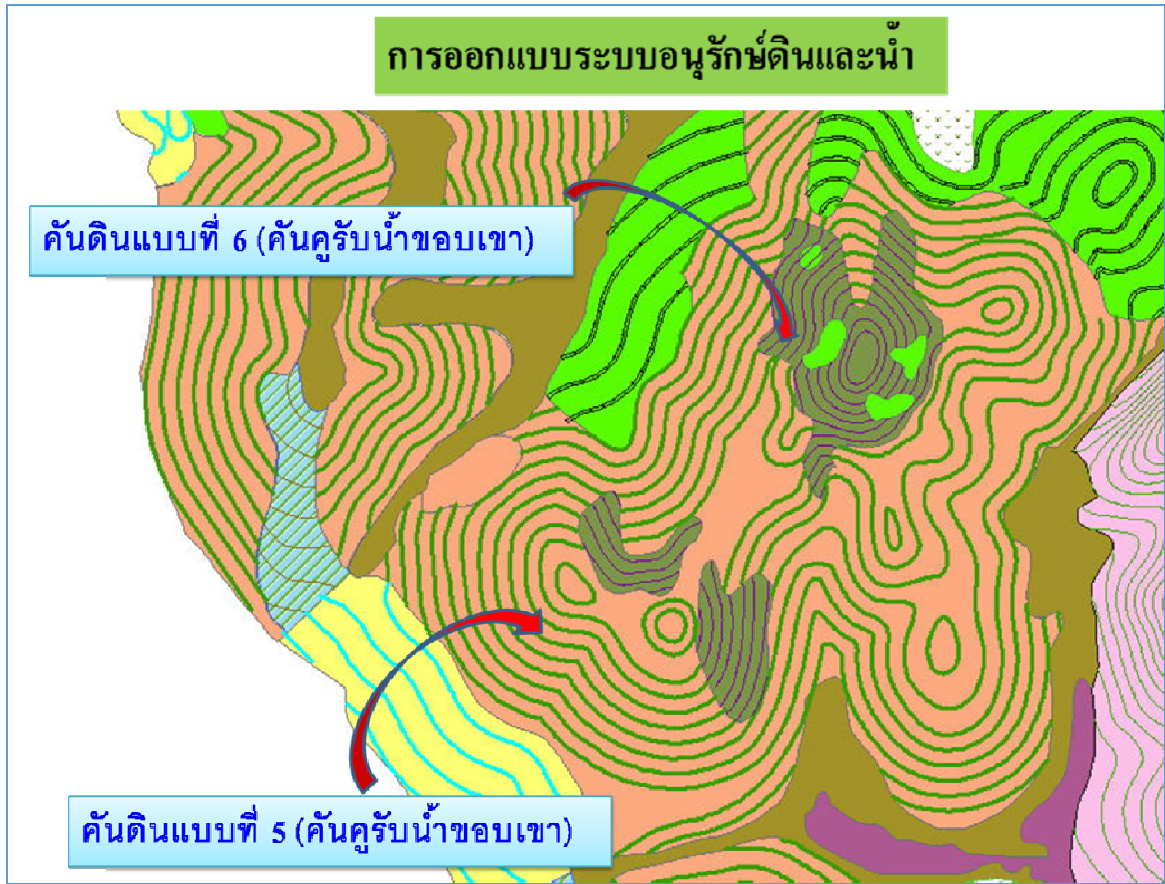
๓. ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในที่ราบลุ่ม ที่ราบลุ่มคือ พื้นที่ที่ต่ำกว่าและต่อเนื่องจากที่ลาดเชิงเขา มีความลาดเทไม่เกินร้อยละ ๓ มีน้ำท่วมขังเป็นครั้งคราว ส่วนมากใช้ทำนา ปลูกผัก หรือไร่นาสวนผสม พื้นที่ราบจะมีปัญหาการระบายน้ำซึ่งไหลบ่าจากที่ดอนที่สูงมารวมในที่ราบ รวมทั้งน้ำฝนและน้ำใต้ดินที่ตกหรือปรากฏในพื้นที่นั้นๆ

การใช้แถบหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมกับมาตรการวิธีกล

กลุ่มแผนงาน
กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน
แหล่งข้อมูล : กลุ่มวิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อการเกษตร สวจ.